СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LIV. Ч. 144. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 25-го липня 1946. — No. 144. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, July 25, 1946. VOL. LIV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ — ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ — Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 — THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA — FIVE CENTS ELSEWHERE

ВІДПРАВУ ДЛЯ ВИСЛУЖЕНИХ ВОЯКІВ ПРИЗНАЛИ В СЕНАТІ

Сенат приняв в отвертім голосуванню законопроєкт про кінцеву виплату нагороди для вислужених вояків, коли їх відправляють зі служби. Відправа виносить $250, однаково як для мужви так і для офіцирів. Їх не будуть давати готівкою, а державними бондами, платними впродовж пяти літ. Разом 11,000,000 вояків будуть мати право до нагороди, яка забере з федерального скарбу три біліони долярів. Бонди може вояк продати негайно без відсотків, а після шістьох місяців з 2½%. Тому, що палата приняла цей законопроєкт в дещо зміненім виді, ухвала сенату піде до спільної конференції.

ҐРАБЛЯТЬ ПАКУНКИ, ВИСИЛАНІ В ЕВРОПУ.

Поштовий департамент у Вашинґтоні дістає багато зажалень на те, що пакунки, висилані з Америки до Европи, падають жертвою грабіжі. Найбільше грабіжей трапляється на пакунки, висилані до Польщі, потім до Франції, а далі до Італії. Покищо нема ще обеспечень, ані реєстрації для таких пакунків. Поштовий департамент звертає увагу на це, що найлекше ограблювати такі посилки, які не є добре опаковані. Коли в дорозі пакунок дещо продереться, тоді поштова служба користає з цього, витягає деякі речі, а часом і всі, а доручує лише порожні пуделка.

АМЕРИКАНСЬКІ ВОЯКИ ГИНУЛИ ВІД СВОЄЇ АМУНІЦІЇ.

Вчасі слідства над затіями конґресмена Мея, який помагав підприємцеви М. Ґарсонови дістати контракт для виробу амуніції, виявилося, що амуніція його виробу вбивала самих американських вояків, коли вони робили вправи в стрілянню. Вчасі слідства виявилося теж, що деякі офіцири армії, які мали нагляд над доставою амуніції з фабрик Ґарсона, їздили на весілля, уладжене Ґарсоном у Ню Йорку. Кошти дороги покривав уряд, а за готель платив Ґарсон. При зізнаннях сказала секретарка Ґарсона, що вона дістала від нього пораду, щоб не казати ясно про те, що вона знає про фінансові трансакції між ним і урядом, які виносили $78,000,000.

РЕДІН ІДЕ ДО РОСІЇ.

Совєтський лютенант маринарки Николай Редін, котрого суд в Сієтл звільнив від обвинувачення в шпигунстві проти Америки, виїздить домів. Він запевняє, що між Злученими Державами й Совєтами буде довголітна приязнь.

АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД ПОТВЕРДИВ ПРИСУД НА ЮНІЙНИХ РОБІТНИКІВ.

Стейтовий апеляційний суд в Олбані, стейту Ню Йорк, потвердив присуд нижчого суду в місті Ню Йорку проти бувших юнійних провідників Джозефа Фея і Джеймса Бова за те, що вони вимусили на контракторах 703,000 долярів погрозами, що викличуть страйк юнійних робітників при вставлюванню водопроводів з ріки Делевар до міста Ню Йорку. Оба засуджені були досі на свободі за зложенням кавції по 25,000 долярів. Вони мають відбути кару арешту від 8½ до 15 літ.

ПРЕЗИДЕНТ ПІДПИСАВ ДОПОМОГОВИЙ ЗАКОН.

Президент Труман підписав закон про висилання допомоги заграничним країнам на 465,000,000 долярів. Це відноситься до діяльности УНРРА. Попередній закон мав обмеження, щоб не посилати з УНРРА допомоги цим країнам, які накладають цензуру на американські кореспонденції. Новий закон змінений настільки, що УНРРА може давати допомогу таким країнам, які згодяться на перебування на їх території певного числа американських кореспондентів і висилання звідти звітів. Кільки і яких кореспондентів має бути в дотичнім краю, про це рішатиме департамент стейту.

Цю зміну в законі зроблено тому, що американський уряд спротивився дальше давати підмогу з УНРРА Україні й Білорусі, які підлягають цензурним умовам Совєтського Союзу.

ПРОЦЕС ПРОТИ МОНОПОЛЮ З ОКУЛЯРАМИ.

Департамент Справедливости розпочав судовий процес у Шікаґу проти підприємців, які змонополізували виріб і продажу окулярів у цілій Америці і цим поломили федеральний закон проти тростів. Обвинуваченими в федеральнім суді станули Бавш і Ломб з Рачестер і їм підчинені менші фірми, а крім цього ще 30 лікарів, які продавали окуляри по високій ціні в порозумінню з підприємством. Оці 30 лікарів представляють організацію яких 3,000 окулістів, що дістають комісове від фірми за продажу окулярів. Комісове, виплачуване лікарям згаданою фірмою, виносило міліони долярів і його виплачувано цілими літами. До окулістів не зараховано оптометристів, які займаються продажом окулярів самостійно.

Америка стримає воєнне відшкодування для Росії, за її ограблення Манджурії

Особистий амбасадор президента Трумана, Едвин А. Полі, який недавно вернувся з подорожі до Азії й Европи для прослідження воєнного відшкодування, склав звіт із своїх помічень. На підставі його звіту президент Труман заявив на пресовій конференції, що Злучені Держави будуть мусіли стримати виплату воєнного відшкодування Росії з німецького маєтку, який остається в американській окупації. Це станеться тому, що Совєти ограбили Манджурію в Азії із усякого промислового виряду, вартости двох біліонів долярів. Ця грабіж спричинила цілковитий застій промисловости в Манджурії, а це знову відбивається на загальнім промисловім життю на Далекім Сході. — Уже від двох місяців американська окупаційна влада не дозволяє вивозити до Совєтів ніяких фабричних уладжень ні машинерії, бо Росія не звертає уваги на договір в Потсдамі, що Німеччину треба вважати за економічну цілість; коли одна частина Німеччини буде зведена на нужду, тоді потерпить ціла країна.

ВІСІМ ДЕЛЕҐАТІВ ДО ПАРИЖА НА ПОМІЧ БИРНСОВИ.

Секретар Бирнс оповідає, що з ним поїде на мирову конференцію до Парижа делеґація з вісім осіб, які стануть йому до помочі в роботі. З Москви має приїхати до Парижа американський амбасадор ґен. Волтер Бедел Смит, а колишній амбасадор до Росії, а тепер до Британії, В. Аверел Гариман також буде правою рукою Бирнса. Крім них поїдуть до Парижа: Вилієм Л. Клейтон і Вилард Л. Торп з департаменту стейту; Джеймс Дон, амбасадор до Італії; і окремі дорадники: Едвин Полі, Бенджамин Коген, Джеферсон Кафрі — цей останній амбасадор до Франції. На відкриттю конференції не явиться сен. Ванденберг ні сен. Конелі.

Переслідування церкви в Югославії; масові розстріли священників

Кореспондент Ню Йорк Таймса з Барі, Італія, повідомляє, що втікачі з большевицької Югославії потверджують вістки про варварське переслідування церкви урядом маршала Тіта, яке базується на терорі населення та масових розстрілах священників. Практично, твердять втікачі, в Югославії завмерло всяке релігійне життя. Кореспондент американської газети довідується з джерел, яких він „з відомих причин" не може назвати, що в Югославії за цей відносно короткий час большевицького режіму замордовано 230 священиків, з них 198 розстріляно без суду. До переслідувань церкви в Югославії належить теж заборона навчання релігії в школах, заборона відправляти богослуження, конфіската церковного майна та приватної власности духовенства. Деяких зі замордованих священиків піддано перед розстрілом нелюдським тортурам і після смерти їх тіла кидано в море. Масово арештується та „ліквідується" теж студентів богословії. Усім їм закидується „реакцію", „співпрацю з фашистами", „спротив комуністичному режімові" і тим подібні „злочини". Багато зі замордованих священиків, кореспондент називає по імені. Югославська церква переживає найгрізніші часи своєї історії, подібно, як їх уже пережила українська церква.

СТАЛІН НАКАЗУЄ БУДОВУ „МОГУТНЬОЇ СОВЄТСЬКОЇ ФЛОТИ".

Центральний Комітет комуністичної Партії, підготовляючись до святкувань „Дня Фльоти", видав підручник аґітатора, в якому надрукований теж наказ Сталіна про поготівля совєтської воєнно-морської фльоти. В цьому підручнику м. і. пишеться, що червона воєнно-морська фльота від закінчення війни була скріплена „сотками нових кораблів" та буде дальше постійно скріплюватися. Совєтські воєнно-морські школи підготовляють новий фаховий персонал а потреба щораз збільшувати бойову силу совєтської фльоти є „наказом дня".

СОВЄТСЬКА ПОЛІТИКА У ФІНЛЯНДІЇ.

Американські кореспонденти повідомляють з Гельсінок, що совєтські впливи на внутрішню політику Фінляндії значно злагідніли в останніх місяцях. Фінляндія находиться зараз в стані перемиря зі Совєтським Союзом і її доля малаб бути вирішена на найближчій мировій конференції в Парижі. В самій Фінляндії ще багато совєтського війська і хоча — пишуть кореспонденти — теоретичне відношення Совєтів до Фінляндії було, як до своєрідного „протекторату", то це цілком не перескаржало большевикам сконфіскувати для себе, напр., в самій тільки столиці біля 600 житлових будинків. У фінських політичних колах є досить великі побоювання перед мировою конференцією і зараз докищо обмірковується проблему, кого призначити до фінської делеґації: нових людей, чи старих досвідчених „реакціонерів" в роді колишнього міністра закордонних справ Карла Енкеля, що сьогодні має 74 років.

НОВА БОЛЬШЕВИЦЬКА НАПАСТЬ НА АМЕРИКУ.

Московське радіо знова накинулось на американські окупаційні власті в Німеччині, обвинувачуючи їх в „потуранні фашистським елементам". В радіопередачі, базованій на репортажах совєтських кореспондентів з американської зони і друкованих в „Красній Звезді", сказано, що американці з одного боку видають протифашистівські розпорядження, а з другого боку всіляко допомагають фашистам. Насамперед згадано, розуміється, про табори скитальців та про велику кількість „фашистських видань" в українській, польській, литовській та югославській мовах.

Триґві Лі відвідав Сталіна. — Московське радіо повідомило, що генеральний секретар Обєднаних Держав, Триґві Лі, був з приватними відвідинами в Сталіна та Молотова.

Нові розстріли в Польщі. — Польський військовий трибунал в Білостоку засудив до розстрілу девять польських терористів, а 14 інших засуджено до різних кар тюрми.

Еспанія остерігає дипльоматів. — Мадридська ґазета АБЦ надрукувала статтю, в якій остерігає закордонних дипльоматів, щоб не вмішувалися у внутрішні еспанські справи.

Ля Ґвардія в Римі. — Генеральний директор УНРРА, Ля Ґвардія, був принятий з великою сердечністю італійською Конституційною Асамблеєю. Предсідник Асамблеї називав його „приятеля Ля Ґвардія" та дякував за допомогу УНРРА для Італії.

ГІНДУСЬКІ ПРОВІДНИКИ. — Чи не найважнішими особами в Все-Гіндуськім Конґресі в Бомбею, в Індії, були оці дві людині: Зліва є Раштрапаті Джавагарлал Негру, щойно вибраний президент конґресу. Побіч нього Могандас К. Ганді, сильний чоловік у гіндуськім політичнім життї.

ПІСЛЯ БОМБОВОГО ЗАМАХУ В ПАЛЕСТИНІ

Екстремістична жидівська організація „Ірґун Цвай Леумі", в комунікаті виданому в Тель Авів призналася до відповідальности за бомбовий замах на британську головну кватиру в Єрусалимі, скидаючи вину за все на „британських тиранів". Кінцевий підсумок жертв від вибуху бомби охоплює 49 убитих, 41 пропавших та 59 поранених. Згадана жидівська організація твердить, що вона перед вибухом бомби остерегла британські власті по телефону, щоби евакувати зі згаданого готелю цивільних осіб і в тій цілі для остороги було підложено теж малу бомбу один блак біля готелю. З британського боку заявляється, що підложення бомби пошкодить насамперед самим жидам та гостро пятнується такі методи боротьби. Похорон жертв атентату відбувся в пригноблюючій атмосфері. Поліція веде дальші інтензивні доходження і заарештувала докищо 20 осіб. Ціле населення Палестини, включно з жидами, гостро осуджує цей злочин жидівських терористів. З причини бомбового замаху в Єрусалимі, відбулося в Лондоні надзвичайне засідання ради міністрів.

Президент Труман в окремому посланні теж гостро осуджує цей замах. В коментарах до послання президента Трумана Ню Йорк Таймс згадує про ролю Совєтського Союзу в справі Палестини, стверджуючи, що Совєтський Союз став по стороні арабів, називаючи жидів „імперіялістами, які працюють закордонними капіталами". Зі совєтського боку палестинську справу використовується насамперед для нападів та обвинувачень, звернених проти Англії.

СПРАВА ПАЛЕСТИНИ В ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВАХ.

Єгипет та Ірак в імені Арабської Ліґи виступили з домаганням, щоби Англія змінила свій режім в Палестині на „демократичний" та задовольнила всі домагання арабів ще перед найближчим засіданням Головної Асамблеї Обєднаних Держав. В іншому випадку Єгипет та Ірак погрожують, що видвигнуть справи Палестини на терені Обєднаних Держав — сказано в листі зверненому до ґенерального секретара Обєднаних Держав і підписаному єгипетським міністром закордонних справ.

ВИСЛІД ВИБОРІВ В ТУРЕЧЧИНІ.

Згідно з офіціяльним повідомленням з Істамбулу, в 57 районах (на всіх 63) урядова Народня Республиканська партія здобула 359 мандатів, а Демократична партія 35 і три мандати здобули безпартійні. З Лондону повідомляють за даріом з Анкари, що в кінцевому висліді виборів Республиканська партія здобула 365 мандантів на всіх 465 в новій турецькій асамблеї.

ТРУДНОЩІ ЩОДО СПІЛЬНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ НІМЕЧЧИНИ.

Американський план щодо спільної адміністрації окупованої Німеччини все ще натрапляє на серіозні труднощі. Велика Британія на цей план в основному погодилася, але зогляду на те, що американську пропозицію відкинули Совєти і Франція, британський уряд запропонує, правдоподібно, деякі поправки, що малиб бути „відкритими дверима" теж для совєтської та французької зон. З Парижа, на підставі інформацій кругів зближених до президента Бідо, повідомляють, що французький уряд, правдоподібно, відкине американський план „такий, як він є сьогодні". Теж заперечується, що наказ ґен. Keніґа анектувати кілька районів Надренії стоїть в будь-якому звязку з французькими планами щодо американської пропозиції спільної адміністрації.

ПРОЄКТ МИРОВОГО ДОГОВОРУ З РУМУНІЄЮ.

Ню Йорк Таймс в кореспонденції з Парижа повідомляє, що проєкт мирового договору з Румунією в основному різниться від договрів з іншими країнами, бо він охоплює таку важливу справу, як інтернаціоналізацію плавби по Дунаю, якої домагаються Америка і Англія та на яку не хоче погодитися Совєтський Союз. В проєкті договору предвиджується м. ін. заплату 300,000,000 американських долярів воєнного відшкодовання для Совєтського Союзу.

ПЕРЕМОГА НАЦІОНАЛЬНИХ ВІЙСЬК В КИТАЮ.

З Нанкінґу повідомляють, що китайські національні війська розгорнули широкі воєнні дії проти комуністичної армії, відносячи великі перемоги на цілому фронті, головно в провінції Кіянґсу-Ангвей. В боях беруть участь усі роди зброї, головно сухопутні сили та авіяція. Американські військово-морські сили переводять дальші розшуки на території червоних за пропавшими 7 американськими моряками. Комуністичне китайське радіо гостро проти цего виступає, називаючи американські розшуки „нарушенням китайської суверенности".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число в суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

АТОМОВА СУВЕРЕННІСТЬ

Справа атомової сили стала міжнародною проблемою. В теперішній стадії вона ще не назріла до вирішення і вона радше є предметом дискусій менше більше фахових людей. Одначе загал населення в цій справі ще не освідомлений якслід і не розуміє далекосяглости нового відкриття. Тому про неї треба говорити так, як учать дітей в школах. В цьому значінню атомова сила є предметом елементарної освіти.

Людство ще не освоїлося з думкою, що визволення атомової сили є справді революційним відкриттям. Від застосування атомової сили залежить існування або смерть людства. Отже, як ми хочемо зберегти наше існування й нашу цивілізацію, мусимо перейти теж революцію в нашому способі думання. Цю революцію думки приспішують такі дискусії, які саме йдуть тепер в КомісіїАтомової Енергії при Обєднаних Державах, в Атомовій Комісії американського конґресу, та в різних прилюдних дискусіях, що ми їх нераз чуємо по радіо.

Із усіх дискусій виходить ясно: тайни атомової сили не вдасться втримати; проти атомової бомби нема оборони; нема іншої ради, як лише заведення світової контролі над атомовою силою.

Рік минув від вибуху першої бомби на пустині в Ню Мексику. Цілий рік говорять про можливість поширення атомової тайни в світі. Цілий рік різні уми в різних закутинах світа працювали над відкриттям атомової тайни так, щоби несподівано заскочити Америку конкуренційною атомовою бомбою. Америка безупину робить дальші досвіди з атомовою бомбою, як от тепер на Бікіні. В околиці Ню Йорку має повстати велитенська лябораторія для дослідів над атомовою силою заходами команди армії і девятьох університетів. Федеральний уряд дає на ці досліди велитенські гроші. Інші доповнюючі інститути мають повстати в північно-східних стейтах.

Дотеперішні осяги цеї атомової установи, що її досі таємничо називають „Мангетен Проджект" мають стати підставовою точкою для дальших розшуків. До студій над атомовою енергією мають бути допущені вже й спосібніші студенти з різних університетів. Усе це вказує, що освідомлювання про значіння атомової сили робить поступи.

Всі оті змагання вказують, що атомова сила стає сувереном світа. Безогляду на те, чи інші держави або країни відкриють атомову тайну, чи ні, Америка зі своїми відкриттями йде вперед. Одначе впарі з поширенням вістей про нові відкриття в цій ділянці поширюється теж і переконання, що перед атомовою суверенністю мусять уступити дотеперішні суверенности націй, країн, держав. Коли вони не обмежуть своєї суверенности, може прийти до справжньої суверенности атомової бомби, а тоді людство буде капітулювати перед новим володарем світа.

Американські делеґати перед мировим боєм

Завдання американської делеґації на мировій конференції не буде легке, як це знаємо із звітів секретаря стейту Джеймса Бирнса і його співпрацівників, сен. Ванденберґа та сен. Конелія. Хто слідив за їхніми промовами, виголошеними минулого тижня після повороту з нарад конференції чотирьох міністрів закордонних справ у Парижі, той набрав враження ,що вони просто борикалися на кожнім засіданні. Не одному дипльоматові булиб упали руки, колиб був найшовся на місці Бирнса, а він не стратив рівноваги. Його промова, виголошена по радіо в понеділок, 15. липня, це майже прохання до народу, щоб не усуджував його за його компроміси, заключені з Советами. Колиж він згадав про мирову конференцію 21 держав, яка має розпочатися в Парижі, то про неї він сказав таке:

„Ми будемо обстоювати, як вчасі засідань, так і поза засіданнями, щоби привернути мирний стан у цьому хворому від війни світі; щоб повернути вояків назад до їхніх домів і родин; щоб перекувати мечі на плуги. Війна залишила нам рани, одначе нам треба працювати, щоб загоїти ці рани.

„Ми не віримо в мир оснований на бажанню пімсти. Ми віримо в справедливість, любов і милосердя. Коли ми будемо руководитися любовю й милосердям, тоді стануть нашими приятелями ті, що ми їх тепер боїмося як ворогів. Мусимо мати віру в те, що мирне поступовання принесе оздоровлення. І молімося, щоби Бог у своїм милосердю дав світові мир".

У доповненні до промови Бирнса, сенатор Ванденберґ сказав наступного дня, що це булоб катастрофою світа, колиб так прийшло до ще одної війни. Одначе він виразно заявив, що доля світа не залежить від Злучених Держав, а від трьох чинників, сплетених нерозлучно зі собою. Першим чинником є доцільна діяльність Обєднаних Держав; другим — виключення атомової бомби як воєнної зброї, а третім — приязнь між Советами й Злученими Державами. Подібну думку висловив в пятницю сенатор Конелі, кажучи отверто: „Ми не хочемо війни з Росією, ми не хочемо війни з Великою Британією, ми не хочемо війни з жадною державою в світі... Одначе у взаєминах з іншими державами ми мусимо вперто обороняти ці засади права й справедливости, які висловлені в Чартері Обєднаних Держав".

З цих промов виходить ясно, що Америка не бажає нічого іншого, як тільки встановлення такого ладу в світі, який міг би запевнити мир цілому людству, отже й Америці.

Після попередних нарад міністрів чотирьох потуг виголошували теж промови делеґати Великої Британії та Советів. Цим разом, тиждень після повороту американської делеґації з міжнародніх нарад, ми ще не чули ніяких заяв ані відповіді Советів в цій справі. Заходить питання: Чи Совети признають, що американська делеґація вірно представила положення, і тому вони не мають що на це сказати? Чи може не хочуть висловити свого погляду перед часом, щоб могти заатакувати американську делеґацію аж на засіданні мирової конференції в Парижі?

Еспанія на роздорожжі

(З Европи для „Свободи".)

У мадридських кінотеатрах висвітлювано недавно фільму, що називалася „Людина, яка сама себе згубила". Цю назву можнаб з великою точністю застосувати й до самої країни. Бо Еспанія справді сама себе згубила десь на шляху історії й зараз, здається, ані не бачить напрямку, ані не знає мети. Від кількох десятків літ вона мандрує собі манівцями наче сліпий Оріон до сонця, орієнтуючись то на Рим, то на Москву, то на Берлін, Лондон чи Вашингтон, але наділі тупцює собі на місці, заблукана і розгублена. Загальний політичний сумерк в світі в цьому її тільки допомагає.

Екстреми і противорічності в характері еспанського народу визначують теж його внутрішнє положення і закордонну політику, якщо про таку в Еспанії сьогодні взагалі можна говорити. Все видається одним великим непорозумінням, подібно, як відомий підчас війни жарт з Мадярщиною, яка була королівством, не маючи короля а тільки адмірала, хоча не мала ані фльоти ані навіть моря, та яка проголосила війну Америці, бо мала непорозуміння з Румунією, з якою була в союзі.

Гадаю, що сьогодні не має людини, яка визнаваласяб в настроях Еспанії та яка моглаб точно відповісти на запитання, куди ця країна прямує та чого хоче. Еспанці самі того не знають, а пяниця, який хильнувши собі чарок з десятків два та почав віватувати по черзі на всі приязні і ворожі країни та на їх державних мужів від Трумана і Гірогіта починаючи а на південно-африканському Смутсові і Неґусові кінчаючи, міг би бути справжнім речником свого народу.

Сьогодні Еспанія це конґльомерат найрізнородніших впливів, а кожний еспанець це своєрідня сентиза поодиноких фаз еспанської історії, від перших кельтійських поселень зачинаючи а на недавній домашній мясорубці кінчаючи. Фенікійці і картаґінці, греки, римляни, варвари, ґоти, музулмани і т. д. зі своїми характерами, звичаями, але теж і культурними досягненями, все це взяте разом, будуть еспанці. Тільки вони самі не здають собі з того справи. Еспанській жінці, наприклад, „невільно" входити до церкви з відкритою головою, але досі я ще не зустрів людини, яка моглаб мені пояснити звідкіля, чому і навіщо це.

В Еспанії все видається навпаки, все, так сказатиб, навиворіть. Еспанія — це без сумніву країна аґрарна, але тут цілком не має селян, хоча приблизно 75 відсотків населення живе на селі. Всі вони належать до катеґорії сільських робітників, але теж не є робітниками, бо землю вони винаймають. Селянами тут є властиво міщухи — власники землі, адвокати, лікарі і т. д., але селянами вони теж не є, бо мають іншу професію, якої з черги не виконують. Лікарі тут затруднюються напр. адвокатськими ділами, адвокати — купецькими, купці працюють по урядах, військо занімається політикою, цивільні люди військовими справами, духовні світськими, світські церковними ділами і так в колесо без кінця.

Внутрішньо Еспанію єднає — розєднання. Вистачить поговорити на цю тему з пересічним еспанцем, а виявиться, що в нього найбільше антаґонізму власне проти еспанців. Каталанці, баски, андалюзці і т. д. всі вони проти всіх, але тільки, так сказатиб, плятонічно. Натомісць вони цілком певно проти того, щоб в їхні справи вмішувався хтось інший. Інтересне тут положення чужинців і гадаю, що в жадній країні не віддається чужинцям стільки уваги, як власне в Еспанії. Книгарські полиці завалені перекладами і оріґіналами чужих авторів, чужинцям скрізь віддається першенство і кожний еспанець, здається, хотів би бути „екстранхером" (чужинцем), від якого до речі вважає себе вищим та пишається тим, що є еспанцем. Справжній Вавильон, якого здоровим глуздом не збагнути.

Видвиґати справу Еспанії в міжнародній площині та ставити її на Раді Безпеки, це справжній глум, якого можна второпати тільки крізь призму того, що недавно сказав Бернард Шо, заявляючи, що по його думці Орґанізація Обєднаних Держав, це власне Орґанізація Розєднаних Держав, Рада Беспеки, — це Рада Небеспеки і т. д. Бо якою небеспекою і для кого може бути сьогодні Еспанія зі своїми кількома старими гарматами та зі своїм справжнім військовим музеєм, якого доводилося бачити на „параді" підчас святкування еспанського Дня Перемоги. Німці? Фактом є, що до анґльо-американської висадки у Франції німці мали в Еспанії рішальні впливи та рядились як сірі миші коштом еспанського населення. Але від закінчення війни їх тут виловлюють як воробців та замикають по концтаборах, якщо ще який висмикнувся від транспорту до Німеччини. Сьогодні єдиною надією Еспанії — це Америка і її відношення до цеї великодержави до того степення архильояльне, що часом аж співчуття збуджує. Вистачить переглянути еспанську пресу. А вже найсмішніша історія, це ця з продукцією атомової бомби. Атомова бомба в Еспанії, в країні, яка не має навіть фабрики звичайних собі автомашин!

Це саме щодо т. зв. фашистських ідей в Еспанії. Насамперед, про будь-яку конкретну ідеольоґію в Еспанії може говорити тільки той, хто в еспанських справах визнається стільки, що вовк на зірках.

Свого часу на лондонській конференції Обєднаних Держав наш таки сумної слави землячок Мануїльський, виступаючи в обороні.... індонеських націоналістів, в імені своїх хазяїнів з Кремля перевів таку різницю між націоналізмом, очевидно індонеським, і фашизмом: націоналізм — „харашо", бо народ хоче жити по своїй волі і це індонезцям можнаб евентуально дозволити. Але фашизм — злочин, бо має імперіялістичні пляни та загрожує світові. Згідні, але тоді виринає запитання, кого належить судити за фашизм: українських воєнних біженців, яких вигнали з власної хати захисники націоналізму типу Гітлера, Сталіна та їх попихачів в роді Мануїльського, еспанців, що булиб щасливі, як їх залишилиб приглядатись спокійно боротьбі биків, чи може „демократів" з Кремля за їх „протекційно-визвольні" пляни від Індонезії по Еспанію і ще дещо дальше?

З еспанською ідеольоґією, то подібно як з Честертоном, що колись на запитання, який у нього світогляд, відповів: „Світогляд? Я не маю жадного... Або ні, пробачте, я є проти". Еспанський світогляд є власне „проти". Еспанці є проти Франка, проти комунізму, проти... Але це їхне „проти" цілком певно не шкодить — як кажуть — ані псові ані вівсові, ані їм самим, ані нікому іншому, бо еспанці не знають за ким і за що вони є. Вони не здають собі справи чого вони хочуть і куди їм іти. Еспанці на роздорожжі, радше — на бездоріжжі. Та чи тільки еспанці?

Дорош Заграва.

Радять стримати висилку одіжі до Бельґії

У звіті секретаріяту Українського Допомогового Комітету в Бельґії, прочитаного на зборах 9. червня, читаємо:

„Найбільше клопоту завдавала нам одіж і пакунки з живністю, які Комітет одержав від наших заокеанських українців. Скілько несотворених вигадок, наклепів й очернень не доводилось вислухати прямою, або посередною дорогою на Управу чи на поодиноких членів Управи. Та це все людське, тому й не зверталось уваги. Навпаки, робилось все можливе, щоб всіх заспокоїти. Для певности зроблено лісту річей, які прийшли і які розділено.

„Дальше, заокеанські українці, головно з Канади та Америки, прислали й присилають маленькі, 5 кл. пакунки з ношеними одягами й, в останніх часах, з живністю. Всіх разом було до 212. Одяги кожного дня розходяться, а живність поки що зберігаємо, у передбаченню майбутніх потреб.

„Управа, на одному з останніх засідань, рішила просити заокеанські орґанізації, щоб припинили висилку пакунків до Бельґії. По перше, кожний пакунок нас коштує до 20 фр. оплати за пересилку й по друге, у Бельґії тепер з одягами не так то скруто. Ліпше цю одіж опрямувати до тих країн, де її більше потребують наші люди, от скажімо: до Німеччини, Австрії, чи Італії".

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

ОЛ. ЛУГОВИЙ — Права автора застерігається.

БУРЕВІЙ

Повість з часів Революції в Росії і Східній Україні в 3-х частинах.

(Другий том трильоґії „ОГНЕМ І КРОВЮ").

ПЕРША ЧАСТИНА

16)

— Полковника Дессіно відчисляється в резерв. Адже йому вже за шістьдесят, —сказав Головин вислухавши. —Вас призначимо очевидно на місяць—два командантом полку і бригади. .

Подзвонив. Увійшовшому на дзвінок капітанові ґенштабу наказав принести послужний список Паволоцького. Хвилин за дві капітан вернувся, —доказ, що в штабі панував взірцевий лад, раз за так короткий час список найшли серед десятків тисяч інших. Переглянувши проходження служби Головин трохи насупився:

— За що вас виключено з академії генерального штабу? —спитав по хвилі.

— Трудно по правді сказати, за що. Думаю, за відмову розстрілювати китайців у русько —японську війну. Бодай тогочасний полковий князь Енгаличев ,загрозив мені воєнним судом за невиконання наказу.

— На вас бо й доносів забагато! — перелистовуючи картки Головин говорив далі.

— Я не ладив з багатьома своїми безпосередними начальниками, генерале.

— Ну, доноси! На кого у нас не доносять? Не всякому вислову треба придавати вагу. Малощо може вирватись з уст поденервованій людині Видно ви, ґенерале, маєте багато задобрих приятелів.

Хто їх не має? — в тон відповів Паволоцький.

— Збоку Головного Штабу, — сказав Головин зміненим, офіційним тоном, — перешкод на призначення ваше начальником дивізії — нема. Відповідне розпорядження буде видане на днях. Однак призначення може відбутися не раніше трьох-чотирьох місяців. На кінні дивізії є десяток кандидатів, старших від вас по іменованні. Тільки ще одна заковинка, — ваша політична благонадійність. Все залежатиме від опінії про вас воєнно-жандармського охранного відділу. Раджу вам поїхати туда персонально. Це затримає вас в Петрограді найбільше на день-два. Інакше, перед самим призначенням вдруге мусілиб їхати сюда. Я зателефоную про вашу візиту начальникові штабу жандармерії.

Розпроавшися з Головином Паволоцький зайшов до Данілова, довідатися, чи то від всіх кандидатів вимагається атестація охранки, чи лише від нього, в звязкові з доносами. Данілов його заспокоїв, потвердив, що навіть кандидатів на команданта полку призначується виключно за згодою охранки.

Охранників Паволоцький ненавидів. Був готовий зректися й кандидатури, щоб лиш з тою установою не мати ніякої спільности. Але й не явитися — неможливо було: охранка підзрівалаб, що з благонадійністю кандидата не все гаразд. Зрештою, якщо охранка думає, то й з фронту у свої лапи кожного дістане. Адже звозять у Петропавловку підозрілих старшин! Викручуватися, відмовлятися від дійсних своїх висловів він не буде. Кажуть, що правда є найкращою політикою. Для тих панів необхідно нашити ґенеральські відзнаки; більше поваги буде. Охранка з ранґами числиться аж надто!

В склепі відзнак купив по дорозі дві пари захістного сукна погонів з білими зиґзаками й двома зірками. Склепові панни на місці пришили погони на шинелю, що хвилі на занадто молодого новоспеченого ґенерала поглядаючи. Другу пару пришили на блюзку, на ньому таки. Розплатившися, зо страхом і „трепетом" поїхав Паволоцький до тої страшної установи царської імперії.

Охранка містилася в осібняку, від вулиці в глибині. З усіх сторін будинок відгороджено високою мурованою стіною, наче манастир або тюрму. По садку швендалося з десяток цивільних типів — шпигів виглядом і поведінкою.

Звелівши візникові на нього заждати, пустився ґенерал Паволоцький в подвіря. Типи допитливо оглядали сторонну людину. Знесмілювала їх мабуть ґенеральська ранґа, юрівська стяжка на шинелі і шаблі, — підтягалися, деякі знимали шапки. В передпокою такіж типи, шпиги. На ту професію сам Бог мабуть накладає осібне клеймо. Зовсім недосвідна людина шпига легко все якось пізнає.

Умундурований ж а н д а р м провів Паволоцького до наступного покою. Там жандармський підполковник, по запиті про причину візити, повів до кабінету начальника охранного відділу жандармського корпусу. Товстий ґенерал-лейтнант встав зза стола Паволоцькому на зустріч. Він, як водиться, відрекомендувався. Ґенерал озвався сухо:

— Про вашу візиту мені дзвонили з Головного Штабу. — Вказав рукою крісло, грузно розсівся самий і продовжував: — Ви де розкватирувалися, ґенерале? Яка ваша адреса?

— Гостинниця Ривієра, кімната шість — без розмислу відповів Паволоцький. І похопився: питання поставлене зовсім по жандармськи; — Вже знають його адресу! Хтось укритий може вислати навіть ревізію! Нехай висилають, що в мене знайдуть? — заспокоїв себе. Товстий ґенерал охрани між тим засипав скоровіркою:

— Ага! Ага; Добре! Дуже добре! Ви прибули з фронту? Де ваша частина?

— Полк на позиціях, в пинських болотах над Стоходом.

— Ага. Дуже добре, дуже добре! — тарахкотів охранник. — Вечорітиме незадовго, не маємо часу! Говоритимемо по вояцьки, без дипльоматії, пане ґенерале! Чим ви поясните, що на вас так багато доносів?

(Дальше буде).

Що писала "Свобода" тому 40 років?

19. липня 1906.

„УКРАЇНСЬКІ МАЙНЕРИ СТРАЙКАРІ".

Такий підпис находимо в дописі з Летбридж, Алберта, Канада. Написано там: „Вже від 4 місяців завязалась тут майнерська юнія. Належать до неї й українці, але анґлійці зле з ними обходяться. Називають нас „ґалишенс", „блоді дукс" або „дукоборс". Але ми на це не зважаємо, доки ще триває страйк, бо не хочемо ломати робітничої єдности... Але, як скінчиться страйк, то взиваємо вас, українські юнійні майнери, запротестуйте на своїх мітинґах проти такого поступування анґлійських та словенських проводирів, бо нас, „ґалишенів" є більше ніж їх усіх на купу..."

ПОВОРОТ ЖИДІВ.

Недавно прибуло до Ню Йорку 11,000 іміґрантів одного дня, а іміґраційні урядовці із здивуванням завважали, що жидів прибуло дуже мало. Жиди, що тепер тікають з Росії, не всі прибувають до Америки, а багато з них мандрують до Палестини. Кажуть, що до Палестини в останніх часах прибуло далеко більше жидів, ніж їх колись вернуло з Вавилонської неволі. Загалом начисляють їх на 100,000. Вони займають великі простори найплодовитшої землі. У провінції Галилеї три пяті частини всього краю належить до жидів.

26. липня 1906.

З ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ У ВИНІПЕҐУ

З Виніпеґу звідомляють, що тамошна читальня ім. Т. Шевченка розвивається знаменито. Досі вписалося до 130 членів, а нові постійно приступають. Минулої неділі мало відбутися в читальні загальне віче в справі шкільництва. Мали промовляти: Головацький, Ферлей, Арсенич, Льотак, і інші. Тут трапилося багато нещасливих випадків з причини трамваїв і тому трамваї в неділю не ходять.

„ПРОСВІТА" В КАТЕРИНОДАРІ.

Начальник Кубанської области в Росії затвердив статут українського товариства „Просвіта" в Катеринодарі над рікою Кубань. Із статута видко, що товариство має на меті відкривати школи, музеї, уладжувати лекції, курси, запрошувати лекторів для мандрівок по области. Має теж давати стипендії для молоді.

З „ПІСНІ УКРАЇНСЬКОГО ЕМІҐРАНТА".

Я в неділю встав раненько, тай зачав думати, що здалось би до „Свободи" дещо написати. От думаю, я думаю, до діла беруся, про нещасну нашу долю разом і журюся. Як лише український нарід до чого візьметься, то при кожній вже нагоді з собою свариться. Як зійдеться двох русинів — в політику грають, тай на гадці не одную лиш націю мають... Кличу до вас, рідні браття: до смерти учімся, а покищо, усі разом в наш Союз горнімся. — Тимко Милещук, з Ню Йорку.

ЩО ПИШУТЬ?

І УКРАЇНЦІ БИЛИСЯ ЗА ВАРШАВУ.

В листі до свояка пише скиталець з Франції:

Ось Вам опишу історію. Я був три роки в Африці, тобто воював проти чорних, бо я служив у французькій Чужинецькій Леґії. Адміністрація „Свободи" прислала мені часопис, у якій я найшов адреси своїх близьких краянів, як ось і Вашу адресу.

Про мого брата не можу Вам тепер написати, бо не знаю, що з ним сталося. Він давніше був у Мюнхені, але від якогось часу слід за ним пропав. Боюся, чи його не зловили большевики, бо там йому капут.

Я Вам хіба напишу за Максима Д. Він був у Варшаві тоді, коли то поляки зорґанізували трохи сили проти німців. У Варшаві, як знаєте, українців було чимало. Отже поляки брали жінок українців окопи копати, а чоловіків брали до бою. Як котрий протестував, того вбивали, вішали, стріляли і т. д., а до жінок знову німці стріляли, як вони окопи копали. Отже не було нікому в думці тікати. Отак то наш нарід гинув за ніщо. Дуже поляки знущалися над українцями, але хто то над нами не знущався, коли кругом нас вороги.

Найгірші то вже комуністи. У них поганий режім, робітник ніколи не свобідний і не має права, а робити мусить і то не для себе. Позакладали колхози, поорали поле людьми, а нема ні межі ні границі — все один степ, більше ніщо. Дають за роботу трохи хліба, бараболь і ячмінних круп і то все. На полі навіть колосків не можна збирати, бо за це розстрілюють на місці.

А от мій добрий сусід К. мав гарну корову. Його самого загнали до двора, то він пішов, але не взяв із собою корови, думав, щоб хоч корова була вільна. Тоді большевики почали тягнути корову на колхоз, але як вона вперлася, тоді її за хвіст почали тягнути, доки не відірвали. На девятий день найшли корову в лісі неживу.

Я думав, що це байка, але потім сусіди потвердили мені, що так було. Я про це згадую тому, що це вказує, що большевики навіть і худобу так трактують, як людей, а людей як худобу. Для них різниці нема.

Поведінка це наче цифри в аритметиці: вони самі для себе може й не мають значіння; одначе, як її додати до інших прикмет людини, тоді ці прикмети набирають більшого значіння.

Надія — це слабша або сильніша віра, що радість прийде; бажання — це хотіння, щоб радість прийшла; та нема слова на означення радости, яка проминула.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Повідомляємо відділи У. Н. Союзу, що орґанізатор **А. Маланчук** відвідає впродовж **липня** відділи У. Н. Союзу в горішній частині стейту Ню Йорк у таких місцевостях: **Ютика, Дурґамвіл, Геркімер, Літл Фолс, Амстердам, Бродалбін, Коговс, Трой і Гудсон, Н. Й.**

Орґанізатор А. Маланчук повідомить ще окремо відділи, коли якраз він буде в поодиноких місцевостях. Просимо хвальні заряди відділів в поданих тут місцевостях дати всяку можливу поміч А. Маланчукові в його орґанізаційній праці. 104,-

Головна Канцелярія У. Н. Союзу.

Бен д'Е.

З МИКОЛАЇВСЬКИХ ЗАКУТИКІВ

Весною 1933 великий корабель анґлійсько-канадійської пароплавної компанії, „Лондон", заякорив у миколаївській пристані, щоб нагрузитися пшеницею, що її мав відставити до Анґлії.

Вже коли підїжджали до Миколаєва, серце Степана Байди забилося, мов у клітці.

Стояв на верхній палубі, широко, по-матроськи розставивши ноги, і жадібно вдивлявся в дахи міста.

— Оце вона, Україна, — шептав. — Оце її пристань, її береги...

Хотілося скоріше зійти на землю, на якій уродився, про яку багато чув від батька, читав, мріяв.

Степан Байда народився в часи революції, у Житомирі. Коли в місті дав себе відчути голод, його відвезли під Гайворон, у маєток діда, де й пробув аж до 1920 р.

Відчувши силу, большевики залили молоду українську державу, а знеможена українська армія з боями відходила на захід. Максим Байда, Степанів батько, що був у війську, разом з відступаючим загоном затримався в маєтку батька. При дальшому відступі захопив з собою сина і, покинувши в Україні дружину й доньку на рік старшу від Степана, опинився в Польщі. Потім виїхав до Канади та став господарити. Скільки не писав листів до дружини, відповіді не було. Так і залишився сам, з малим Степаном.

Малий Степан, маючи на все волю від батька, покінчив сільську школу та вступив до середньої. Хоч у Канаді багато українців Степан тужив за краєм, почував себе самітним. Коли читав якусь книжку про Україну, то так захоплювався, що забував про все. Із — думав про Україну, спав — снилася Україна. Хотілося поїхати туди, подивитися на щасливе життя, на радісні обличчя, на отой соціялізм без кляс.

Довго не роздумуючи, Степан зголосився до служби в анґлійсько-канадійськім пароплавній компанії і став моряком. Скрізь побував, багато бачив. А давня мрія таки здійснилася. „Лондон", після довгих скитань по морях та океанах, пришвартувався в Миколаєві.

Миколаїв жив буденним життям пристані. Кишів спекулянтами, авантюрниками, контрабандистами, матросами та проститутками.

Головна вулиця, Соборна, гула, як день, так ніч, зате миколаївські парки над морем, хоч і прегарні, пустували. Дичавіли звірі в знаменитому зоо-городі, бо зовсім не заходили відвідувачі, покривалися порохом історичні речі в музеях, бо ніхто не хотів дивитися на них, ні доглядати. Моряки всіх країв наповнювали ресторани, за безцін діставали дорогі речі, їстиво, а миколаївські горожани заздрісно гляділи на них, шукаючи днями й ночами за шматком хліба для себе.

Своїм особливим життям жили маленькі вулички, в яких рідко бували навіть довголітні мешканці Миколаєва. Не вулички, а місця, місця фальшивих поцілунків, блискавичних грабунків та вбивств, продажного кохання. Це миколаївські закутки.

Степан і сам не знав, як опинився в притоні. Памятав, що довго йшов східцями вниз і оглянувся щойно в напів темному коридорі, а відтак відчинилися двері і він увійшов до кімнати, де за столом, в товаристві якихось підозрілих дівчат, сиділо кількох півпяних матросів, що забавлялися грою в карти. Степан підійшов до вільного стола, гукнув кельнера.

Зявився кельнер і станув в позі „готовий до послуг", вислухав замовлення і зник, наче провалився під землю. Десь, у якомусь куті, жалібно вила скрипка під акомпаніямент гармошки. Дівчата, що сиділи з матросами, курили, пили вино, щось шепотіли матросам на вухо, цілували їхні щоки.

„Цікаво, цікаво" — думав Степан, налеваючи собі принесене вино.

Хтось підійшов ззаду, взяв обома руками Степана за голову, не даючи йому повернутися.

— Може сумно молодому чоловікові самому? — почув приємний, оксамитний голос.

Визволив голову, повернувся. Стояла дівчина, років 20, чорнява, дуже ґарна. Посміхалася кутиками уст, а в очах стояло ще висказане питання. Здивований Степан дивився їй в очі й не міг здобутися на відповідь.

— Ви що, німі? А може в тиху хвилину вродились? — знову спитала вона. — Посуньтеся трішечки, я сяду коло вас...

Взяла пляшку, поглянула на етикетку.

— Як? Ви можете пити ці помиї Це неможливе... Кельнер!... Принесіть нам, будь ласка, „три зірки"! — а до Степана: — Я думаю, що ви маєте гроші... До речі, гарний юначе, скажіть ваше імя.

— Степан — відповів цей непевно.

— Дуже приємно. Звіть мене Улею... — і налила принесених „три зірки". Як випили, приставала далі: — А ви гарні... Слово чести... Найсильніша жінка розкисне перед вами, коли ви не розкиснете перші. Ах, пробачте мені. Я буду звертатися до вас на „ти".

Степан дивився на неї й нічого не розумів. Вона мняла його матроську шапку й не переставала лепетати.

— А ти кохав уже?

— Ні...

— Ні? Ха-ха! Може ти боїшся дівчат? Від тебе важко добитися слова... Ах, бідний хлопець... Ти подаруєш мені цю ніч... Ти мусиш пізнати життя! Адже так? — і вона обняла його.

Степан вперто мовчав. Був розгублений, заскочений.

— Скажи „так"! Скажи... — як лікар, притулила вухо до його грудей. — Адже маєш серце. Воно хоче любити, радуватися. Ти моряк. Подивися на них — вона показала на матросів. — Вони живуть тільки сьогоднішнім днем, не жаліють грошей, беруть від життя все, що воно їм дає. Моряк не повинен думати про те, що завтра йому принесе. Його життя — сьогодні... Ходім...

Степан не знав, що відповісти, що робити. Дивився на її білу шкіру, на частину грудей, що їх відкривав широкий виріз блюзки. Не хотів іти. Йому жаль було її.

— Не підеш? — тихо спитала вона, а потім посміхнулася. — Ах, я дурна. Щойно здогадалася. Я знаю, чому ти не хочеш провести ночі зо мною. Ти захланний. Так... Дешеве вино ти взяв також з ощадности. Невже отака баба, як ти, може бути моряком?

Ці слова вжалили Степана. Він почервонів, насупився.

— Коли так думаєш, ходім...

Вона йшла перша, а він, як сліпець, держався за її руку і плутався за нею. Опинилися в маленькій кімнаті. В одному кутку стояв невеликий столик, на ньому підставка з квітами, невеличке дзеркало, кілька знимок. Біля стола два стільці, а напроти, під стіною, стояло ліжко, заслане дешевим простиралом. На стіні кілька дешевих репродукцій картин, і все. Матова лямпка робила всі предмети блідими.

Пройшли кімнату, наблизились до стола. Вона помогла Степанові скинути бушлат, підійшла до ліжка, швидко розібралася, і, майже гола, лягла.

Степан сів при ній, дивився на її всміхнене лице, чарні очі. Квітка... Зірвана квітка. Зірвана й кинута суспільству під ноги, а воно, замісць того, щоб підняти її, розправити лепестки, що ще хочуть дихати чистим повітрям, допче її своїми брудними ногами. Який несправедливий світ! Які жорстокі люди...

— Ну? — почув Степан. — Чи тебе ще й тут треба просити?

Степан опамятався. Підвівся, ступив крок до ліжка.

— Уля... Ти українка? — спитав.

Уля ще ніколи, мабуть, не дивувалася так, як тепер. І дійсно, чиж питав її про це хтонебудь з попередніх відвідувачів? Що за дивний хлопець? Проте відповіла.

— Так, українка. Що ще?

— А як опинилась ти тут? Що змусило тебе піти сюди? — допитувався Степан.

— Ти чоловік, чи міліціонер? — засміялася вона.

— Не жартуй, Уля. Якщо можеш розкажи... Я заплачу.

— Так? Добре... Дай цигарку.

Почала розказувати. Ну, що? Вродилася в Житомирі, батька не памятає. Мала брата, але також не памятає. Казав дідусь, що батько забрав брата з собою і виїхав за кордон. Дідуся довго тягали по різних ЧК та ГПУ. Так десь і помер. Бабуня також померла з горя. В 1927 р. ГПУ забрало маму і чутка про неї пропала.

— Без паперів ходила я з міста до міста, але ніде не могла знайти праці, бо в документі, що мала, стояло: „донька петлюрівця". Коли почався голод, приїхала до Миколаєва, бо знала, що в портовому місті все лекше заробити шматок хліба. Роботи не знайшла ніде, а жити хотіла...

— А як твоє прізвище, Уля?

— Байда...

— Що?! — кинувся до неї Степан. Дивився на неї налитими кровю очима. „Невже сестра?... Так, вона".

Стривожена Уля також дивилася на нього поглядом, в якому відбивалося незрозуміння.

„Сказати, чи ні?" — думав Степан. — „Ні, скажу другим разом".

— Дякую тобі, Уля... Візьми тут гроші! — кинув кілька банкнотів на стіл.

— Пообіцяй мені, що поки я прийду, ти нікого не приймеш.

— Клянусь! — півсвідомо вигукнула вона. — А коли ти прийдеш?

— Завтра.

Степа прийшов аж на третій день, але Улі не застав. Розгублений господар оповідав, як учора прийшов якийсь вірменин, як Уля його викинула з кімнати, як виникла сварка, як вірменин зник і... як після того Улю знайшли мертвою.

Вулицями Миколаєва йшов Степан. Вертався з цвинтаря. Вітер бавився стяжками шапки, щоки були вогкі від сліз, а голова повна думок.

Рівність... Щастя для всіх...

Роботи повно — безробітних багато

Нарікають підприємці, що важко дістати тепер робітника й тому обавляються почінати новий бизнес. Багато робітників нарікають на важкі часи після війни — годі, мовляв, найти роботу. Деж правда?

Правда в цьому випадку є складна й тому виглядає, що є дві правді. На це дає доволі вичерпне вияснення Федеральна Служба Праці — Юнайтед Стейтс Емплоймент Сервис, яка дістає зголошення від робітників за роботою, а від підприємців зголошення за робітниками. Із вияснень показується третя правда: мало є таких околиць, де є повно матеріялів для нової продукції, де є повно робітників для переведення продукції, де є вся вигода для приміщення робітника на мешкання з родиною і де можна дістати харчі. І саме тому, що всіх згаданих умов нема всюди і в однім часі, не можна звести робітників із підприємцями в місці праці.

Візьміло такі приклади: місто Сейнт Луїс має багато фабрик взуття і потребує шевських робітників. Їх там нема, зате є забагато кравецьких робітників. Їх там нема, зате є забагато кравецьких робітників. Кравець не піде до шевської фабрики. У Шікаґу нестає електротехніків, в Аласці нема кому прасувати убрань.

У практиці виходить таке, що багато кравецьких робітників вештається по краю, шукаючи роботи, заки в місті Ню Йорку пічнеться кравецький сезон, а це буває десь з кінцем липня або в серпні. Федеральний уряд у Вашинґтоні дальше наймає білоручків до праці в бюрах, а в місті Сан Дієго в Каліфорнії ніякий робітник не може дістати заняття.

Ю. С. Емплоймент Сервис дає на це таке вияснення: підприємці в деяких околицях не можуть дістати матеріялів, щоб могли виконати замовлення. Фабрики стоять — не йдуть до праці робітники. У такім місті, як Ню Йорк чи Шікаґо повно робітників. Вони, з конечности, може й поїхалиб до праці в малім місті, але там нема домів, де робітник міг би примістититися з родиною. Типовим містом, де справді повно робітників, повно фабрик, а нема матеріялів, є Бостон. Подібне положення є в Маямі, на Флориді, де робітники ждали на розбудову нових домів, а Адміністрація Цивільної Продукції не затвердила достави матеріялів на нові будови. У Лос Анджелес, у Каліфорнії, нема мешкань для робітників і... недостача робітників з належним вишколенням чи там „досвідчених". Вчасі війни не дуже звертали увагу на „експірієнс" бо хто не мав досвіду, того вчили й посилали до праці. Тепер інакше.

Занизька платня для деяких робітників.

Та нема де правди діти, робітник не хоче йти до праці за щонебудь. Особливо професійні робітники не хочуть іти до іншої праці, як до своєї, а „своєї" часом нема. І тому вони ждуть, аж прийде їх праця з відповідною платнею. Справу ускладнюють ще воєнні ветерани. Вони дістають з війська відправу. Шукаючи роботи, вони надіються дістати платню, якої вони надіялися, коли армія давала їм вишкіл. При армії вони навчилися не одної складної праці, за яку перед війною добре платили. Тепер намножилося багато механіків" з належним вишколом, а роботи для всіх таких нема. Бувший вояк має ще заощадежну готівку або відправу з армії і не хоче йти до роботи за низьку платню. Отже ветеран збільшає число безробітних.

Із усього сказаного ясне, що є роботи, є робітники, але робітник не може підібрати собі роботи й тому слідно безробіття. Це отже відмінний чинник ніж брак матеріялу. У Шікаґу федеральні Бюра Праці зареєстрували з кінцем травня повно безробітних саме тоді, коли 28,000 становищ в роботі не було ким обсадити, бо більша половина з згаданих „джабів" була платна по 70 ц. на годину, а лише 13% джабів були платні по долярови на годину або більше. У Дітройті є повно високо вишколених фахівців, зате є там повно джабів для „простих" робітників. А не зважаючи на те, робітничі бюра звідомляють, що при виробі авт нестає фахових технічних робітників в різних фазах автомобілевої продукції.

Із вісток з різних закутин краю можна прийти до висновку, що вершок безробіття мине тоді, коли можна буде дістати всюди матеріяли потрібні для віднови повоєнної продукції.

Одначи в теперішньому повоєнному часі всі ті надії можуть завести просто тому, що один лише більший страйк застановить продукцію матеріялів, потрібних до пущення в рух інших підприємств і тому „біда біду родить": нема матеріялів, бо робітники на страйку в ключевім підприємстві. Тому не буде роботи в інших фабриках і треба буде відправляти робітників. І так в колісце, доки не прийде нужда, а тоді будемо спільно шукати нового „Доблю Пі Ей-а" і ріліфу.

Peacetime Job of U. S. Savings Bonds Pictured in New Poster

Here is the first postwar Treasury poster which will be displayed in more than one million public places from coast to coast to remind Americans who once backed the attack with war bonds that these same type bonds continue to furnish the security fabric for the homes of the ... The slogan is now "Back Your Future" which can be trans... the individual in terms of better living and realization of am... savings bonds mature in 10 years $4 for every $3 invested.

ДИВНІ НОВИНИ

Капуста „ан ди гавс".

Часто гість, як прийде до бари з пивом, домагається від господаря, щоб він дав йому пива даром. Це між фаховими людьми називається „питтям на рахунок господаря", а по англійськи „на дім" — „ан ди гавс". Подібне сталося з капустою фармера в Вест Наяк, Н. Й. Коли на ринку не стало капусти, фармер [illegible] оголосив в місцевій ґазеті, що дасть капусту даром кожному, хто по ню зголоситься. Та при цім поставив одну умову: кожен має прийти з ножем і самий собі зрізати головки капусти з пня. Штука вдалася: фармер позбувся старої капусти з города, бо не міг дістати робітника до її вирізання. Капуста надається знаменито на квашення.

Тунелі для худоби.

Попід дорогу ч. 16 в горішній частині стейту Ню Йорк, між місцевостами Голенд і Чафі недалеко Бофало, будують тунелі для перегону худоби. По обох боках гостинця приміщено багато молочних фарм. Худобу треба переганяти на пасовиська через гостинець. Щоб не спиняти подорожних, які їдуть автами і не виставляти худобу на небезпеку, стейтовий інжинір доріг придумав перекопати тунелі попід гостинці.

Перша дівчина в родині за 95 літ.

У місцевости Тилтон, в стейті Ню Гемпшир, вродилася 17. липня в родині Кенета Гайндса дівчина. Є це перша дівчина в цій фамілії за 95 літ. Досі родилися самі хлопці.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

На допомогу скитальцям і сиротам.

Український Клюб при Годсон Евню на своїх півpічних зборах ухвалив вислати на допомогу українським скитальцям і сиротам $100. На зборах Допомогового Комітету дня 3. липня ухвалено призначити місяць серпень на кампанію за збіркою на допомогу цій частині нашого народу, яку лиха доля викинула з власної хати та розсіяла по світі. Ухвалено вислати представників Комітету по всіх домах де живуть українці і рівночасно повідомлено, щоби приносити та складати жертви теж на руки священиків о. Туpули та о. Лискова, або на руки предсідника Комітету К. Шевчука та предсідника Клюбу В. Калданського. На тих самих зборах предсідник братства св. Йосафата та член Допомогового Комітету Петро Паснак запропонував, щоби приявні дали добрий приклад та негайно зложили жертву. Збірка, яку перевели П. Паснак, С. Сверида та К. Шевчук, принесла $28.50. Жертвували: П. Гранковський $5; по $2: К. Шевчук і П. Грицьків (з Канади); по $1: В. Гринковський, М. Хмиляк, П. Паснак, А. Росоловський, М. Колданський, М. Когут, М. Плюта, П. Пєюк, П. Гринів, М. Сокільський, К. Крук, І. Сорохтей, В. Вовк, І. Луцишин, Н. Луцишин, А. Мельник, Г. Лилак, М. Рудий, І. Теребушка, С. Сверида, П. Балван, М. Захарків, О. Голод, А. Іванів; дрібними 50 ц.

Зібрані гроші вислано по призначенні. Усім жертводавцям Комітет складає щире Спасибі та пригадує всім українцям в Рачестер, що серпень є місяцем призначеним на допомогу українським скитальцям.

К. Шевчук, предс. Комітету.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 28. липня, в годині 2. пополудні, в галі церковній. Просимо всіх членів явитись на час. Довгуючих просимо заплатити свої залеглости, бо інакше будуть сусендовані. Не членів просимо вступати в члени У. Н. Союзу. — І. Савчак, предс.; А. Скоципець, кас.; І. Маркович, секр.

ПОШУКУВАННЯ

МИХАЙЛО КРАЧКОВСЬКИЙ, з с. Діділів, пов. Камінка Струмилова, хай зголоситься на адресу: ІВАН ЛАСТОВЕЦЬКИЙ, 416 — 17th St., Brooklyn, N. Y. За ним пошукує його син, який перебуває в Італії.

Іван Заприла, з села Шляхтова, пов. Новий Торг, воєв. Краків, пошукує кревних і краянів зі свого села. Прошу зголоситись на адресу: Sophia Zenchak, 435 W. 20th St., Hazleton, Pa.

ТАРЗАН, ч. 1419. Фальшиві приятелі.

„Швидко, бвана! Ось лихий англієць!" — вистогнав біженець. Коли він відзискав віддих, Тарзан довідався про всю правду...

Як то цього ранку явилися два англійські ловці в селі і прохали його батька, начальника племени, щоб дозволив їм полювати.

В заміну вони остерегли начальника, що Аліянти плянують відібрати землі всім племенам!

Миттю ціле село загомоніло. Вояки вбралися в мальовничі строї, барабанщики розголосили вістку.